

Mioara ANTON este cercetător științific principal I în cadrul Institutului de Istorie „Nicolae Iorga”, Academia Română, cercetător asociat la Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului și cadru didactic asociat la Facultatea de Istorie, Universitatea din București. Este redactor-șef al revistei „Studii și Materiale de Istorie Contemporană”, editată sub egida Institutului de Istorie „Nicolae Iorga”.

Domenii sale de interes sunt istoria comunismului din România (societate, viață cotidiană, minorități, politică externă), istoria celui de-Al Doilea Război Mondial și a Războiului Rece.

A publicat numeroase studii și articole în reviste precum „Études Balkaniques”, „Jahrbuch für Historische Kommunismusforschung”, „Slavonic and East European Review”, „Twentieth Century of Communism. A journal of International History”, „Historical Yearbook”, „Revista Istorică”, „Studii și Materiale de Istorie Contemporană”, „Arhivele Totalitarismului”.

Dintre lucrările cele mai importante amintim *Guvernați și guvernanți. Scrisori către putere. 1945-1965* (în colaborare cu Laurențiu Constantiniu, Iași, Polirom, 2013); *Propagandă și război. Campania din Est. 1941-1944* (București, Editura Tritonic, 2007); *Ieșirea din cerc. Politica externă a regimului Gheorghiu-Dej* (București, INST, 2007). A coordonat volumele: *În căutarea celui alt. Diplomatie, război, memorie. În Onoarea Ileana Căzan* (în colaborare cu Georgiana Țăranu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2024), *Tineri și tineret în România socialistă. Identitate, ideologie și dinamici socio-culturale* (în colaborare cu Bogdan Cristian Iacob, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2022), *Cuvintele puterii. Literatură, intelectuali și ideologie în România comunistă* (în colaborare cu Bogdan Crețu și Daniel Șandru, Iași, Institutul European, 2015); *Vecinătăți și ziduri. Români și ruși (secolele XVI-XXI)* (în colaborare cu Florin Anghel, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2013). De asemenea, a editat Grigore Gafencu, *Ultimele zile ale Europei. O călătorie diplomatică în anul 1939*, București, Editura Curtea Veche, 2011; Grigore Gafencu și proiectul Europei Unite (în colaborare cu Laurențiu Constantiniu), București, Editura Curtea Veche, 2013.

Între 2014-2017, a publicat rubrica *Cotidianul comunist* din revista „Timpul”.

Mioara ANTON

„CEAUȘESCU ȘI POPORUL!”

Scrisori către „iubitul conducător”

(1965-1989)

Ediția a II-a revăzută și adăugită

CETATEA DE SCAUN
EDITURA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ANTON, MIOARA

Ceaușescu și poporul! : scrisori către "iubitul conducător" : (1965-1989) / Mioara Anton. - Ed. a 2-a, rev. și adăug.. - Târgoviște :

Cetatea de Scaun, 2026

Conține bibliografie

ISBN 978-606-537-850-6

329

929

Toate drepturile de reproducere, integral sau parțial, prin orice mijloace, inclusiv stocarea neautorizată în sisteme de căutare sunt rezervate.

Reproducerea se poate face doar cu acordul scris al editurii, cu excepția unor scurte pasaje care pot constitui obiectul recenziilor și prezentărilor.

ISBN 978-606-537-850-6

©Editura Cetatea de Scaun®, Târgoviște, 2026

editura@cetateadescaun.ro, www.cetateadescaun.ro

Tipărit la Editura Cetatea de Scaun

CUPRINS

Prefață la ediția a II-a.....7

Scrisori către putere în epoca național-stalinismului 11

Introducere 15

Capitolul I Construirea consensului (1965-1971) 33

Capcanele liberalizării.....33

Good morning, Vietnam!..... 44

Damnatio memoriae și strategia reabilitărilor52

Emoție de august: reacții la invazia din Cehoslovacia.. 67

Capitolul II Nașterea societății socialiste76

„Să umplem casele de copii!” Politica pronatalistă..... 76

„Părinții evazionisti” 86

Scrisorile invitație. 1966-1974 95

Capitolul III „Munca cu scrisorile”. Ficțiuni propagandistice și realități cotidiene 103

Reorganizări legislative 103

Viață nouă, probleme vechi.....114

Un deceniu întunecat..... 130

„La zi, în agricultură!” 145

Depășirile de plan: o luptă imposibilă 159

Spațiul locativ 171

Dificultățile aprovizionării..... 177

Capitolul IV Reguli și norme pentru societatea omului

nou	199
Parazitismul social	199
Bacșiș, bișniță, comerț ilicit	223
Alimentația rațională	234

Capitolul V „Partidul, Ceaușescu, România”! Oameni mici și oameni mari..... 246

Viața de partid	251
Lirica voluntară	270
Mulțumiți și... nemulțumiți.....	285
Istории suprapuse: cineaști, actori și scriitori.....	310

Capitolul VI Strict confidențial..... 325

Anonime și denunțuri.....	326
Scriori către „tovarășă”	341
„Mărturisiri intime”	352

Concluzii..... 365

Bibliografie..... 375

Prefață la ediția a II-a

La 10 ani de la publicarea primei ediții a cărții „Ceaușescu și poporul”. *Scriori către iubitul conducător*, societatea românească este cuprinsă de nostalgia perioadei în care la conducerea țării s-a aflat Nicolae Ceaușescu (1965-1989). Sondajele de opinie din ultimii ani indică o creștere îngrijorătoare a numărului celor care proiectează asupra regimului Ceaușescu o imagine mai mult decât idilică. O ciudată amnezie colectivă pare să ne învăluie, iar o parte dintre noi uită mult prea ușor ceea ce s-a întâmplat în timpul dictaturii lui N. Ceaușescu. Narațiunile nostalgice trec sub tăcere violența instituționalizată, tratamentele psihiatrice, „ocrotirea” copiilor abandonati în cămine spital și orfelinate, intruziunea statului în viața privată, supravegherea permanentă, raționalizările, frigul din apartamente și, mai presus de toate, absența oricăror libertăți.

Timp de 24 de ani, România a fost o țară captivă supusă voinței unui singur om. O dictatură care s-a sprijinit pe un întreg sistem de relații, complicități, interese, compromisuri și abdicări morale, care s-a perpetuat și după căderea regimului Ceaușescu. Frica difuză, întreținută de instituțiile de forță (Securitate, Miliție, sistemul judiciar), a fost liantul care a asigurat stabilitatea regimului Ceaușescu. Legile, decretele, măsurile, tezele și indicațiile au sufocat libertatea individuală, au mutilat conștiințe și au distrus destine. Interzicerea avorturilor prin celebrul decret 770/1966, impunerea de noi coduri vestimentare și sancționarea parazitismului social (1970), imposibilitatea de a călători în străinătate fără avizul Securității, sistematizarea, penuria generalizată și raționalizarea consumului, statul la coadă ca mod de viață sunt numai câteva dintre măsurile care și-au lăsat amprenta asupra societății românești.

„Ceaușescu și poporul”. *Scriori către iubitul conducător* este, poate, cel mai bun antidot pentru neutralizarea nostalgiei și înțelegerea răului

condițiile aprovizionării, nivelul de trai, corupția. Cele mai multe dintre ele acuzau înrăutățirea condițiilor de viață și presiunile ideologice.

„Epoca de aur” a însemnat drumul foarte scurt de la un liberalism conjunctural la represiunea difuză și instituirea unei culturi a fricii în care societatea românească a trăit până la prăbușirea regimului în decembrie 1989¹⁹. „Ceașescu și poporul!”. *Scrisori către „iubitul conducător” (1965-1989)* ilustrează deopotrivă forța inerției și puterea hipnotică a propagandei care au hrănit iluzia dialogului cu puterea și în care o parte a societății românești a crezut până în decembrie 1989.

O parte din capitolele care se regăsesc în cuprinsul lucrării de față sunt variantele extinse ale articolelor completate și adăugite publicate în revistele „Studii și Materiale de Istorie Contemporană” și „Timpul” (rubrica „Cotidianul comunist”), 2014-2017. De asemenea, precizăm, că fragmentele din scrisori au fost redactate așa cum au fost elaborate de către petenți și nu s-a intervenit pentru corectarea lor în conformitate cu normele ortografice actuale.

¹⁹ Pavel Câmpăanu, *Ceașescu, anii numărătorii inverse*, Iași, Polirom, 2002; de asemenea și eseul lui Dorin Tudoran, *Frig sau frică? Sau despre condiția intelectualului român de astăzi*, trimis spre difuzare în Occident în 1984. Analiza documentului se regăsește la Ana-Maria Cătănuș, *Vocația libertății. Forme de disidență în România anilor 1970-1980*, București, INST, 2014, pp. 206-212.

CAPITOLUL I CONSTRUIREA CONSENSULUI (1965-1971)

Motto:

„(...) Odată cu alegerea d-voastră, afirm sus și tare, partidul comunist român și-a atașat simpatia și devotamentul tuturor românilor. Ați refăcut unitatea neamului în cuget și simțiri. E cea mai mare victorie a partidului.”

Capcanele liberalizării

La 19 martie 1965, Gheorghiu-Dej înceta din viață, dispariția sa marcând finalul unei etape de transformare radicală a societății românești. Dacă, la începutul anilor '50, România populară era un proiect politic, coagulat prin ficțiunea propagandei, prezența militară sovietică, puterea ideologiei și acțiunea aparatului represiv, către sfârșitul anilor '60, aceeași Românie devenise o construcție cu o identitate ale cărei coduri și norme erau acceptate și asumate de cea mai mare parte a societății. Procesul debutase la mijlocul anilor '60, când societatea reușise să se conformeze exigențelor regimului. O serie de factori a contribuit la conturarea acestei realități: maturizarea instituțională, diminuarea terorii, ameliorarea situației economice, îmbunătățirea condițiilor de viață, reabilitarea și recuperarea figurilor importante ale culturii naționale și, nu în ultimul rând, renunțarea la universalitatea modelului sovietic².

¹ ANIC, Fond CC al PCR, Secția Cămară, dosar 182/1966, ff. 67-68.

² În informarea, din iunie 1965, referitoare la acțiunile întreprinse de Ministerul Învățământului pentru îmbunătățirea conținutului programelor de educație ideologică din învățământul superior se preciza că acestea fuseseră adaptate spiritului Declarației din aprilie 1964. Pentru Facultățile de Istorie noile programe insistau asupra importanței factorilor interni în dezvoltarea istoriei României, fiind înlăturate exagerările referitoare la contribuția Uniunii Sovietice: „Istoria URSS a fost inclusă în cadrul cursului de istorie universală”. ANIC, Fond CC al PCR, Secția

Declarația din aprilie 1964, care anunțase „divorțul” public de Uniunea Sovietică, fundamentase legitimitatea politică a regimului, partidul comunist fiind receptat de către societate ca apărător al valorilor naționale în opoziție cu tendințele distructive și periculoase manifestate de sovietici. Naționalismul se dovedise a fi cartea câștigătoare pentru obținerea sprijinului popular, realitate înțeleasă pe deplin de succesorul lui Gheorghiu-Dej, Nicolae Ceaușescu. Desemnarea acestuia la conducerea partidului, la 22 martie 1965, a fost rezultatul improvizației și lipsei de reacție a Biroului Politic³. Odată cu alegerea sa ca prim-secretar al PMR în istoria României comuniste s-a deschis o nouă pagină, cel mai important moment al acestui început fiind Congresul al IX-lea, organizat în iulie 1965. Elanul reformator, pornind de la schimbarea titulaturii partidului, modificările statutare, precum și adoptarea unei noi Constituții consacrau inaugurarea cu succes a conducerii noului lider. Obiectivul pe termen lung era „construirea comunismului”, ceea ce însemna transformarea exemplară a României prin intensificarea industrializării, modernizarea agriculturii, exploatarea resurselor energetice și finalizarea procesului de electrificare⁴.

Sub efectul liberalizării, societatea devenise încrezătoare și a privit cu optimism măsurile anunțate de noul lider. Starea de spirit a populației se îmbunătățise odată cu eliberarea deținuților politici,

Propagandă și Agitație, dosar 20/1965, f. 35. Parte din acest capitol se regăsește în studiul semnat de Mioara Anton, *Consens și contestare. Societate și putere politică în România comunistă. 1965-1970*, „Studii și Materiale de istorie contemporană”, vol. 13/2014, pp. 31-49.

³ Pavel Câmpeanu, *Ceaușescu, anii numărătorii inverse*, Iași, Polirom 2002, pp. 241-244. Pentru contextul alegerii lui N. Ceaușescu în funcția de prim-secretar vezi și Lavinia Betea, *Alexandru Bârlădeanu despre Dej, Ceaușescu și Iliescu. Convorbiri*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997, pp. 178-184; Vladimir Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, Iași, Polirom, 2005, pp. 221-222; Adam Burakowski, *Dictatura lui Nicolae Ceaușescu. 1965-1989. Geniul Carpaților*, Iași, Polirom, 2011, pp. 62-74; Rodica Chelaru, *Culpe care nu se uită. Convorbiri cu Cornel Burtică*, București, Editura Curtea Veche, 2001, pp. 89-91.

⁴ *Cuvântare de deschidere a Congresului rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român. 19-24 iulie 1965*, București, Editura Politică, 1965, pp. 7-8.

renunțarea la bruiatul stațiilor de radio, simplificarea procedurilor de plecare în străinătate, dinamizarea schimburilor culturale și științifice cu lumea occidentală⁵, flexibilizarea procesului de emigrare, liberalizarea în domeniul culturii prin recuperarea și publicarea operelor clasicii literaturii române.

Într-o perioadă scurtă de timp, N. Ceaușescu s-a impus în conștiința publică ca un apărător al legalității și dreptății. Măsurile interne – instituirea conducerii colective, votarea unei noi Constituții, proiectul de reformă administrativă, modificarea Codului Penal, reorganizarea Securității, reabilitările politice, reevaluarea politicii față de minoritățile naționale –, precum și cursul politicii externe au consolidat eșafodajul puterii personale. Pentru Ianoș Fazekas, alegerea lui Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului, dar mai ales Congresul al IX-lea, deschideau perioada fericirii depline în partid: „Vorbim despre o perioadă a fericirii în partid pe care din păcate, asta este realitatea istorică, realitatea de fapt pe care am trăit-o noi, că despre asemenea fericire în partid, putem vorbi după Congresul al IX-lea al PCR, după ce noi cu toții am ales în fruntea partidului pe tovarășul Ceaușescu”⁶.

⁵ Vezi în acest sens protocolul ședinței Secretariatului CC al PCR, din 22 martie 1966, pe a cărei ordine de zi a figurat și simplificarea sistemului de verificare a celor care urmau să fie trimiși în străinătate pentru schimburi culturale. ANIC, Fond CC al PCR, Secția Cămară, dosar 32/1966, ff. 3-4. De asemenea și „Informarea privind elaborarea și realizarea planurilor de trimiteri la specializare în străinătate”, unde se sublinia că era nevoie de o revizuire a sistemului de acordare a bursei pentru cei care plecau în străinătate pentru o perioadă mai lungă de trei luni. Pentru obținerea avizului de plecare, un dosar trecea prin cel puțin nouă comisii, decizia finală aparținând Ministerului de Interne. Ibidem, Secția Propagandă și Agitație, dosar 20/1965, ff. 52-56.

⁶ „Stenograma ședinței plenare a CC al PCR din zilele de 24-25 octombrie 1968”, în Ibidem, Secția Cămară, dosar 179/1968, f. 106. Câțiva ani mai târziu, Ianoș Fazekas înțelege să se îndoiască de direcțiile politicii naționale promovate de Ceaușescu. De exemplu, limitarea accesului reprezentanților culturii și științei minorității maghiare în Academia Română echivala, în opinia sa, cu o încălcare a principiilor marxist-leniniste: „Este de neînțeles cum s-a putut întâmpla ca zeci de ani din acest for științific al țării să fie aproape în totalitate excluși oameni de știință, artă și cultură de naționalitate maghiară. Astăzi din 183 de membri ai Academiei numai trei sunt maghiari, dintre care unul membru titular și doi membri corespondenți. (...) Consider că ar fi o mare greșală politică în problema națională dacă nu s-ar lua măsuri de a pune capăt acestor stări de lucruri necorespunzătoare”. Pentru o

Societatea a rezonat la noile schimbări politice și s-a re poziționat față de puterea comunistă. Adeziune, militantism, asimilare, integrare, toate acestea sugerează o stare de spirit care îi situa pe cetățeni în acord cu regimul. Primii ani ai perioadei Ceaușescu indică angajarea liberă și necondiționată a unei bune părți a societății în sprijinirea proiectelor inițiate de regim. A fost un joc al transparenței și disponibilității spre dialog pe care partidul l-a regizat cu deosebită abilitate. La aceasta se adaugă și luarea deciziilor cu așa-zisul suport al majorității populare, ceea ce a alimentat capitalul de imagine pe care liderul partidului l-a acumulat până în august 1968. În raportul prezentat la Congresul al IX-lea, Ceaușescu plasa consultarea populară la baza relației dintre partid și societate: „În principalele probleme ale dezvoltării noastre interne și ale relațiilor internaționale, partidul nostru se sfătuiește cu oamenii muncii, supunând dezbaterii maselor largi, consultării întregului popor, cele mai importante documente ale sale”⁷.

Dar acest început promițător a fost umbrat la câteva luni de la finalizarea Congresului al IX-lea de „afacerea” studenților de la Facultatea de Filosofie. Intelectualii și studenții rămăneau categoriile sensibile, susceptibile de a contesta autoritatea partidului și de a pune sub semnul întrebării stabilitatea sistemului. Declarația din aprilie 1964, desovietizarea accelerată a culturii române, declarațiile noii conduceri instituită după moartea lui Gheorghiu-Dej au alimentat speranțele că partidul va admite dezbateri libere. „Dezghețul” era însă o iluzie. În octombrie 1965, șase studenți de la Facultatea de Filosofie erau acuzați că manifestaseră atitudini dușmănoase și purtaseră discuții provocatoare la adresa partidului și statului⁸. Practica demascărilor publice, proprie anilor '50, se păstrase ca exemplaritate a pedepsei. „Teoriile revizioniste” propagate de studenți contestau

reprezentare corectă, Fazekas propunea înființarea unei Academii maghiare în România cu sediul la Cluj. Ibidem, Secția Propagandă și Agitație, dosar 78/1974, ff. 9-13.

⁷ Cuvântare de deschidere..., p. 33.

⁸ Cele șase „elemente izolate” erau: Ștefan Nicolici, Traian Stelian Vasar, Mihai Turcu, Iulian Badiu, Nicolae Octavian, Gheorghe Boboc. Dosarul incomplet al anchetei în ANIC, Fond CC al PCR, Secția Propagandă și Agitație, dosar 20/1965, f. 82 și urm.

natura și funcționarea puterii comuniste în România. Cei mai vocali, Nicolici Ștefan și Traian Stelian Vasar, instigaseră studenții la revoltă cerând mărirea bursei, dreptul la grevă și întruniri publice, scoaterea economiei politice din programa de învățământ. De asemenea, criticaseră metodele folosite pentru colectivizarea agriculturii, birocratizarea puterii și absența partidelor politice, esențiale pentru funcționarea unui regim care se presupunea a fi democratic: „Faptele și comportarea lor (...) îi caracterizează ca pe niște elemente mârșave, antipatriotice, rupte de realitățile din țara noastră. Ei au încercat în mod premeditat să-i instige pe studenți la acte nesăbuite”⁹.

Pentru comisia de anchetă, Traian Vasar se dovedise a fi cel mai periculos, deoarece ideile sale riscau să câștige adepți printre cei predispuși la îndoială. Traian Vasar sesiza că deschiderea din politica externă nu fusese urmată de o destindere reală în planul celei interne, care continua să fie controlată de partid: „Confundând în mod intenționat libertățile cu anarhia, el cerea, nici mai mult nici mai puțin, să se permită studenților să învețe în ce facultate vor, să discute ce vor, iar presa să publice orice fel de articole, indiferent de conținutul lor, să existe «libertatea individului de a acționa după dorințele proprii»”¹⁰. Printre cei care l-au incriminat pe Traian Vasar s-a aflat și Iosif Boda, coleg cu cei acuzați, și a cărei carieră publică a luat avânt după prăbușirea regimului comunist¹¹. În acel moment însă Iosif Boda a fost unul dintre artizanii demascării „ideilor reacționare” propagate de Traian Vasar și colegii acestuia. Octavian Nicolae nota, ulterior că „deosebit de violenți au fost colegii noștri Colev, viitor activist al Comitetului județean Brașov, și Iosif Boda. Acesta din urmă a declarat

⁹ Ibidem, f. 99.

¹⁰ Ibidem, f. 104. Informații suplimentare referitoare la organizarea ședinței de demascare vezi și în serialul consacrat de Vladimir Tismăneanu acestui episod sub titlu *Un puzzle cu Securitate, partid și UTC* (1-5), în „Evenimentul zilei” <http://www.evz.ro/senatul-evz-un-puzzle-cu-securitate-partid-si-utc> (accesat la 28 octombrie 2014).

¹¹ După finalizarea studiilor, Iosif Boda a activat ca sociolog în cadrul Centrului de cercetări pentru problemele tineretului, fiind, apoi, preluat de Academia de Studii Social-Politice „Ștefan Gheorghiu”. După decembrie 1989, îl regăsim în anturajul lui Ion Iliescu ca principal consilier și coordonator al campaniilor prezidențiale.

că, dacă ar fi știut că Traian Vășar era un asemenea dușman de clasă, l-ar fi sugrumat cu mâinile lui”¹².

În centrul scandalului care a cuprins lumea universitară s-a aflat și decanul Facultății de Filosofie, Tudor Bugnariu, filosof marxist, fost ilegalist, devotat cauzei încă de la începuturile sale. Rezervele față de linia partidului l-au adus în atenția Securității încă de la sfârșitul anului 1964. Supravegherea informativă scotea la iveală „atitudini potrivnice”, „răbufniri dușmănoase” și critici tăioase referitoare la „creaturile staliniste” care populau universul puterii comuniste. Urmărirea studenților de către agenții de Securitate era privită de către decan ca un abuz și o încercare de intimidare prin compromiterea celor mai buni dintre ei. Tudor Bugnariu a sprijinit cauza studenților contestatari și a încercat să-i asigure că nu va exista nici un proces politic. Dar Securitatea avea alte planuri, care îl includeau și pe decanul Facultății de Filosofie, care devenise mult prea critic și prea apropiat de studenții care se pronunțau pentru reformarea sistemului. Construirea cazului a durat aproape un an, timp în care au fost adunate informații compromițătoare atât despre studenți, cât și despre filosoful nemulțumit¹³.

Implicarea Securității în demascarea publică a celor incriminați era nu numai o demonstrație de forță, ci trasa și limitele pe care partidul era dispus să le admită în relația cu potențialele curente contestatate. Sancțiunile primite de cei șase, împreună cu decanul Tudor Bugnariu, au arătat distanța uriașă dintre declarațiile oficiale și reflexele punitive ale regimului¹⁴. Tudor Bugnariu a fost sancționat pe linie de partid cu vot de blam și înlocuit de la conducerea Facultății cu Constantin Nicuță, secretarul de partid al aceleiași instituții¹⁵. Tudor Bugnariu

considera că „uneltirile mârșave” orchestrate de C. Nicuță duseseră la sancționarea și marginalizarea sa¹⁶.

Valul represiunii s-a extins asupra tuturor celor pe care Securitatea i-a considerat nesiguri, deopotrivă studenți și profesori. Episodul s-a încheiat cu exmatricularea studenților, interzicerea accesului acestora în învățământul superior și marginalizarea profesorilor considerați a fi mult prea liberali. Chiar dacă nu au existat sentințe cu trimiterea în închisoare, așa cum se întâmplase în 1956-1958, partidul trasese granița între ceea ce era permis și ceea ce era interzis. „Duba neagră”, definitorie pentru realitatea punitivă a anilor '50, putea fi oricând folosită, astfel încât fricile populației să nu dispară.

Perioada de liberalizare din primii ani ai regimului Ceașescu a fost una de tranziție, de reformulare și readaptare la nivel de discurs și practici ale puterii în relația cu societatea. Liberalizarea limitată și diminuarea terorii nu presupunea renunțarea la proiectele care anunțau transformări profunde la nivelul conștiinței și comportamentelor. *Noul* ceașist însemna accelerarea industrializării, continuarea procesului de urbanizare, creșterea producției bunurilor de larg consum, precum și măsuri legislative pentru îmbunătățirea condițiilor de viață (majorarea pensiilor, a salariilor, scăderea prețurilor etc.).

Turneele prin marile orașe ale țării, precum și adunările populare în timpul cărora au fost anunțate noile măsuri pentru creșterea nivelului de trai a populației au pregătit societatea pentru un început promițător. Scrisorile de mulțumire și adeziune venite din partea pensionarilor, a veteranilor de război, a foștilor ilegaliști s-au revărsat

¹² Vladimir Tismăneanu, *Sinistrele demascări din '65*, în „Puterea a cincea”, <https://putereacincea.ro/sinistrele-demascari-din-65/> (accesat la 10 martie 2026).

¹³ Documentele referitoare la urmărirea informativă a lui Tudor Bugnariu au fost publicate în *Intelctuali români în arhivele comunismului*, coord. Dan Cătănuș, București, Editura Nemira, 2006, pp. 381-396.

¹⁴ Ion Ianoși, *Internaționala mea. Cronica unei vieți*, Iași, Polirom, pp. 441-445; Dorli Blaga, *Tatăl meu, Lucian Blaga*, București, Humanitas, 2012, pp. 252-253.

¹⁵ Constantin Nicuță își finalizase studiile la Iași, iar în perioada interbelică fusese asistent la Catedra de Sociologie și Etică condusă de sociologul Petre Andrei. După

Al Doilea Război Mondial a predat cursuri de materialism dialectic și istoric la Facultatea de Litere și Filosofie, Universitatea din Iași. Din 1948 s-a stabilit la București unde a ocupat diverse funcții precum cea de prorector al Școlii Superioare de Științe Sociale „A.A. Jdanov” sau adjunct al ministrului Învățământului. La sfârșitul anilor '50, a fost trimis în diplomatie, pentru ca la mijlocul anilor '60 să fie readus în învățământul superior. Mihai Milca, *In Memoriam. Constantin Nicuță (1906-1991)*, în „Sociologia Românească”, serie nouă, anul III/1992, pp. 109-110.

¹⁶ Ștefan Bosomitu, *Tudor Bugnariu și un proiect eșuat de reinstituționalizare a sociologiei din România comunistă*, în „Revista Română de Sociologie”, serie nouă, anul XXXVIII, nr.1-2/2017, p. 75.

către Secția Scrisori și Audiențe a CC al PCR. Oamenii mulțumeau cu „mândrie, devotament, admirație și satisfacție” pentru pensiile mărite, asistența medicală, spațiile locative, promițând la rândul lor să îndeplinească planul sau să execute la timp muncile din agricultură. Ion Ivan, membru cooperador în CAP Cârliști, raionul Roman, informa partidul că „istoricele hotărâri ale celui de-al IX-lea Congres” îi impulsionează pe țărani să finalizeze la timp prașilele la sfecla de zahăr, floarea soarelui și culturile de mac¹⁷. Nu era o scrisoare singulară, semn că aparatul de propagandă, prin activiștii din teritoriu, aflați mereu la datorie, sensibilizaseră printr-o amplă regie resorturile adeziunii și entuziasmului.

Emoționat „după o zi de succese în muncă”, Arhip Glăvașcu îi scria lui Ceaușescu, în noiembrie 1966, în „calitate de părinte și controlor de calitate al Întreprinderii Energia Reparații București”, după ce urmărise împreună cu fiul său în vârstă de trei ani, spectacolul televizat difuzat cu ocazia înființării Comitetului Național al Pionierilor din România: „Ca cetățean român, părinte de copil, privesc cu deosebită încredere viitorul copilului meu Sorin pe care îl voi da societății noastre socialiste, un om de nădejde, sănătos și cu mult spirit de răspundere pentru construirea socialismului și comunismului în patria noastră dragă Republica Socialistă România”¹⁸.

Un medic din Brașov îi mulțumea lui Ceaușescu pentru șansa de a fi reabilitat, după ce fusese pedepsit cu închisoarea pentru păcatul legionar al tinereții: „Nimeni nu poate înțelege nesfârșita bucurie pentru faptul că dumneavoastră m-ați adus din nou în rândurile oamenilor cinstiți și pentru acest fapt jur a vă dovedi prin muncă, prin râvnă la orice chemare că rușinea acelei slăbiciuni din copilărie a dispărut pentru totdeauna”¹⁹.

Pentru o parte a populației, în primii ani ai guvernării sale, Ceaușescu a fost receptat ca un „adevărat fiu al poporului”, adeziunea

fiind rezultatul reformelor și relaxării sistemului. Măsurile luate „în numele poporului, pentru popor” au avut un efect direct asupra acelor categorii pentru care regimul a însemnat o schimbare pozitivă în ritmul existenței lor cotidiene. Pentru inginerul Ion Ionescu, doctorand al Institutului Politehnic, noul regim politic fusese benefic, căci îi oferise șansa ca, după 23 august 1944, să accedă într-o altă categorie socială. Din băiat de prăvălie, grație absolvirii cursurilor propagandistice, dar și a obținerii statutului de membru de partid, ajunsese în structurile de partid și de stat, beneficiind de stagii de pregătire în străinătate. În opinia sa, prezența lui Ceaușescu în fruntea partidului era o garanție a justetei politicii comuniste, pe care se angaja să o respecte și să o apere. Gheorghe Popescu-Gheorghiu, inspector regional la Ministerul de Finanțe, urmărise cu „ochii fermecați de încântare și umeziți de lacrimi de admirație” turneul prin țară al liderilor partidului, fiind convins că acesta era începutul fast al unei conduceri pe cât de înțelepte, pe atât de juste: „Oricând partidul va avea nevoie de aportul meu, pentru promovarea și realizarea politicii sale pe plan extern sau intern, sunt gata să răspund cu posibilitățile mele acumulate în cei 45 de ani ce-i am de viață”²⁰. Astfel de angajamente nu erau singulare în masa scrisorilor de adeziune, manifestarea solidarității cu liderul partidului, uneori prin jurăminte, fiind expresii ale devotamentului nelimitat.

Pentru Grigore Ionașcu din Stănești, județul Gorj, Ceaușescu era un al doilea Mihai Viteazul, apărut în mod providențial în istoria României²¹. „Un modest bade George din Cluj”, fără să fie membru de partid, își dorise cu sufletul ca Ceaușescu să fie numit în fruntea partidului, deoarece presimțise că alegerea va fi una norocoasă.

Propagandistic, în România socialistă nu existau motive de tristețe sau de îndoială. Conform ziarului „Scânteia”, societatea se mobilizase exemplar, îndeplinise îndicii de plan și se înregistrase o creștere a produsului social și a venitului național²². Prin vocea

¹⁷ ANIC, Fond CC al PCR, Secția Cămine, dosar 182/1966, f. 13. Ion Melecom, intendent al Pieței Techirghiol, raporta că în cinstea zilei de 23 august 1966 depășise planul cu 200%, succes care îl obliga ca în luna septembrie să-și propună o depășire cu 230%. Ibidem, f. 148.

¹⁸ Ibidem, ff. 33-35.

¹⁹ Ibidem, f. 48.

²⁰ Ibidem, f. 61. În același registru scria și Zena Radu din Adjud, pentru care Ceaușescu era un nou rege al românilor. Ibidem, f. 69.

²¹ Ibidem, f. 63.

²² Comunicat cu privire la îndeplinirea planului de stat de dezvoltare a economiei naționale a Republicii Socialiste România pe anul 1966, în „Scânteia”, 31 ianuarie 1967, p. 1 și ediția din 1 februarie 1967.